

Криза СЗЧ, цифрова мобілізація підлітків та деструктивні ШІ-кампанії: УЦБС презентував черговий моніторинг інформпростору

Український центр безпеки та співпраці підбив підсумки комплексного моніторингу інформаційного поля за період з 27 квітня по 12 травня 2026 року.

Дослідження охопило три магістральні теми, що перебувають під постійним прицілом внутрішніх деструктивних елементів та російських ПСО: рекрутинг до Сил оборони України (включаючи СЗЧ та БЗВП), процеси мобілізації та діяльність ТЦК, а також загальносуспільна єдність і протидія розколу.

Загалом протягом звітного періоду було зафіксовано понад 1,03 мільйона згадок зазначених тем у соціальних мережах, медіа та месенджерах, авторами яких стали понад 505 тисяч унікальних користувачів.

Аналіз за допомогою інструментів штучного інтелекту показав, що всі досліджувані вектори зберігають виражену негативну тональність, а показник Net Sentiment Rate (NSR) коливається в межах від -58 до -90. Водночас моніторинг виявив низку успішних кейсів «радикальної прозорості» з боку держави та військового керівництва, які ефективно знижують суспільну напругу.

Рекрутинг, БЗВП та нормалізація явища СЗЧ

У першому сегменті моніторингу зафіксовано 49 тисяч згадок від 27,5 тисяч авторів, що згенерувало рекордну залученість аудиторії — до 2,4 мільйона взаємодій. Основним майданчиком дискусій став Facebook (51% згадок), за ним ідуть Telegram (21%) та X/Twitter (7%). Попри загальне домінування негативного тла (інтегральний NSR на рівні -58), динаміку визначали два потужні інформаційні сплески.

***Перший сплеск (30 квітня)** спровокував резонансний допис військовослужбовця Павла Жебрівського у Facebook, який гостро розкритикував неспроможність влади зупинити самовільне залишення частин (СЗЧ) та апелював до наративу про «внутрішніх ворогів». Це миттєво радикалізувало дискусію, проте ефект мав короткостроковий характер.

***Другий сплеск (6 травня)** став абсолютним максимумом періоду (понад 5 тисяч згадок на добу). Приводом стали заяви народного депутата Руслана Горбенка щодо можливого впровадження базової військової підготовки (БЗВП) для молоді 18–22 років

як умови для виїзду за кордон. Це змістило акцент обговорень у площину глибоких соціально-побутових побоювань родин.

Загалом у підтемі СЗЧ ситуація залишається гострою (NSR -83). Деструктивні сили системно просувають героїзацію дезертирства, подаючи його не як злочин, а як «єдиний спосіб порятунку від командирів-садистів» або «раціональну помсту за дії ТЦК». Градус напруги підігрів виступ нардепа Дмитра Разумкова, який оприлюднив дані про нібито сотні тисяч бійців у статусі СЗЧ та корупційний обіг у ТЦК. Паралельно підсанкційний екснардеп Олександр Дубінський запустив фейк про «цифрову мобілізацію підлітків з 17 років» та відкриття каральних інститутів «сільських комісарів» для «фільтрації населення» на вимогу західних кураторів за 16,7 мільярда євро. Аналітики УЦБС фіксують у цих кейсах до 40% скоординованої бот-активності, спрямованої на стимулювання масового силового спротиву органам влади.

Натомість сфера самого рекрутингу продемонструвала якісне покращення інформаційного фону — показник NSR зріс одразу на 37 пунктів і перейшов у позитивну зону (+31). Головними позитивними драйверами стали анонс Президента Володимира Зеленського про введення прогресивної шкали виплат (від 30 до 400 тисяч гривень), що трансформує армію у престижного роботодавця, та заява Кирила Буданова про створення єдиного сервісного державного центру рекрутингу іноземних добровольців. Брак системної офіційної інформації частково компенсувався правовим лікнепом (наприклад, роз'ясненнями адвокатки Марії Левченко у TikTok щодо правил виїзду студентів), що допомогло нівелювати вірусну паніку навколо БЗВП.

Процеси мобілізації та діяльність ТЦК й ВЛК

Ця тема очікувано зібрала найбільший масив даних — 907 тисяч згадок від 434 тисяч авторів, продемонструвавши критично низький показник лояльності інформпростору (NSR -87). Facebook утримує абсолютне лідерство як майданчик для поширення цього контенту (62%), значно випереджаючи Telegram (17,7%) та YouTube (12,4%).

Головний деструктивний тренд періоду — масштабування та штучне вірусне просування відеоконтенту про так звану «бусифікацію» та жорсткі затримання громадян, які часто публікуються без жодного контексту з метою дегуманізації військових та таврування співробітників ТЦК як «людоловів».

Попри потужні атаки, аналітики відзначають формування стійкого позитивного нарративу навколо неминучості реформи мобілізаційної системи. Суспільство позитивно реагує на заяви військово-політичного керівництва щодо цифровізації процесів ВЛК (оновлення застарілого наказу Міноборони №402) та потенційного реформатування ТЦК на сервісні «Офіси Резерв+». Крім того, значну медійну вагу отримав антикорупційний тренд: масові обшуки правоохоронців у чинних та колишніх посадовців ТЦК в 16 регіонах країни сприймаються суспільством як ознака системного очищення системи, що знижує загальну напругу.

Ефективним зразком комунікації, який варто масштабувати, стало інтерв'ю генерал-майора Дмитра Красильникова на порталі *NU*. Командувач підготовки Сухопутних військ через «радикальну прозорість» визнав наявні проблеми БЗВП та детально роз'яснив нову навчальну програму, засновану на критичних компетенціях (від такмеду до протидії дронам). Це дозволило конвертувати первісний страх мобілізованих у раціональне розуміння інвестицій у власне виживання.

Загрози суспільній єдності: ШІ-технології та теорії змови

Вектор «Суспільної єдності» перебуває під найменш помітним, але найбільш технологічним тиском ворога. Російські та проросійські суб'єкти активно експлуатують теорії змов та маніпулюють реальними економічними труднощами держави (дефіцит бюджету, податкові зміни).

У звітний період аналітики зафіксували небезпечну тенденцію використання штучного інтелекту (ШІ) для фабрикації контенту. Зокрема, у мережі Facebook спікер Сергій Костира через ШІ-генерацію відео масово поширював фейкові емоційні звернення до родин військових, які дискредитували ДБР та військову прокуратуру. Дана сторінка має понад 318 тисяч читачів і б'є по аудиторії з низькою інформаційною гігієною.

На іншому деструктивному майданчику з числа YouTube-каналів просувалися відверто капітуляційні тези, виправдовувалися ракетні удари РФ як «вимушена відповідь», а керівництво України дегуманізувалося через образливі прізвиська. Також фіксувалися спроби оживити конспірологічну теорію «заміщення населення», де стверджується, що українська влада буцімто свідомо нищить націю у «м'ясних штурмах», щоб заселити звільнені території мігрантами з Азії та Африки.

Результати аналізу свідчать, що сучасна інформаційна війна проти України увійшла у фазу довгострокового виснаження. Ворогу більше не потрібно переконувати українців у правоті Кремля — йому достатньо остаточно підірвати внутрішню довіру до державних інституцій, масштабувати кожен помилку виконавців на місцях та закріпити суспільну зневіру.

Головні удари спрямовані на зрив мобілізаційних планів та легітимізацію СЗЧ як форми соціального протесту, що прямо загрожує обороноздатності країни. Протидія цим загрозам вимагає від держави відмови від замовчування криз. Приклади комунікації генерала Красильникова та прямі фінансові анонси Президента доводять: єдиною ефективною зброєю проти ПСО є стратегія «радикальної прозорості», оперативний юридичний лікнеп та демонстрація системної боротьби з корупцією в тилових військових структурах.